

Nr 320.

Av fru **Gärde Widemar** och herr **Håstad**, om införande av arvsrätt till tronen för kvinnliga medlemmar av konungahuset.

I regeringsformen och successionsordningen sammanfattas de regler som gälla för konungamakten och dess utövare här i landet. I regeringsformen 1 § fastslås, att Sveriges statsform är en ärftlig monarki, och i successionsordningen ges närmare bestämmelser angående tronföljden inom vår nuvarande kungafamilj. Successionsordningen upphör alltså att gälla då huset Bernadotte icke längre har någon till tronen arvsberättigad ättling eller skulle gå förlustig successionsrätten. Regeringsformens bestämmelser äro icke på dylikt sätt begränsade till sin giltighet i tiden. Riksdagen har sålunda icke rätt att vid konungaättens utlocknande bestämma en ny statsform för vårt land. Riksdagens rätt i dylikt fall inskränkes enligt R. F. § 94 till att utse ett nytt konungahus med bibehållande av regeringsformen.

Om Konungen på grund av utlandsresa eller sjukdom blir tillfälligt ur stånd att utöva konungamakten, skall denna, så länge detta hinder varar, i Konungens namn utövas av den till tronföljden närmast berättigade prins, om denne uppnått myndig ålder. Om denne ej är myndig, skall regentskapet utövas av den till tronföljden därefter berättigade prins som uppnått myndig ålder. Finnes ej sådan prins, skall statsrådet utöva riksstyrelsen med samma makt som regent.

Konungen har vid resa till avlägsnare inrikes orter ävensom om han skulle gå i fält möjlighet att uppdraga åt en tillförordnad regering viss del av regeringsmakten, därvid till ordförande skall utses antingen en arvsberättigad prins eller ledamot av statsrådet.

Om Konungen avlider medan tronföljaren ännu är omyndig, skall riksdagen i viss i riksdagsordningen stadgad ordning förordna en, tre eller fem förmyndare, som skola utöva regeringen till dess Konungen blir myndig. Dessa förmyndare skola utses inom eller utom det kungliga huset. Kvinnor kunna icke utses till förmyndare, enär i riksdagsordningen § 67 stadgas, att de väljande vid val av förmyndare skola å vallista uppföra de »män» de önska utse. På de övriga ställen i grundlagarna, där ordet »män» tidigare förekommit, har man numera, sedan jämväl kvinnor blivit behöriga att utses, utbytt detta ord mot »medborgare» eller »personer».

I successionsordningen föreskrives att endast Konungens manliga efterkommande skola ha arvsrätt till tronen. Tronföljds ordningen är agnatisk,

vilket innebär, att kvinnliga medlemmar av konungahuset äro ovillkorligen uteslutna och att successionen övergår på stamfaderns manliga bröst-arvingar. Såsom framgår av vad som ovan anförts kan kvinnlig medlem av konungahuset ej förordnas till ställföreträdande regent, ordförande i tillförordnad regering, förmyndare eller ingå som medlem i en förmyndar-regering för omyndig konung.

De bestämmelser varför ovan redogjorts ha i allt väsentligt kvarstått oförändrade sedan regeringsformens tillkomst 1809 och successionsordningens fastställande 1810. Successionen har alltsedan 1820-talet varit tryggad genom att konungarna vid sin död efterlämnat flera till tronen arvsberättigade manliga bröstarvingar, varför någon anledning att föreslå en ändring i successionsordningen innefattande bl. a. kvinnlig tronföljd tidigare kappast varit för handen.

Även om tronföljden inom konungafamiljen tills vidare förefaller tryggad, torde dock en viss oro förefinnas inom breda folklager i vårt land särskilt på grund av den stora ålderskillnaden mellan vår nuvarande konung och tronföljaren. Det synes oss som om av flera skäl rätta tidpunkten nu vore inne att taga upp frågan om den nuvarande dynastiens tryggande genom möjliggörande även av bl. a. kvinnlig tronföljd. Samhällsutvecklingen såväl i Sverige som i andra länder har dessutom gått därhän, att kvinnor blivit alltmera jämställda med män då det gäller offentliga värv, vilket kommit till uttryck i vår lagstiftning. Exempel från utlandet visa att kvinnor varit mycket dugliga regenter. Åtskilliga röster ha på senare tid höjts för att även i vårt land medgiva kvinnlig arvsrätt till tronen. Vi anse att ifrågakarande spörsmål och därmed sammanhängande frågor böra bli föremål för en utredning avseende kvinnlig tronföljd samt utseende av kvinnlig medlem av konungahuset till ställföreträdande regent, ordförande i tillförordnad regering, förmyndare eller medlem av förmyndarregering för omyndig konung. Därvid synes oss även frågan om Konungens ställning som högste befälhavare för krigsmakten vid fall av kvinnlig regent böra tagas under omprövning.

Vi vilja betona att vi icke syfta till att åstadkomma någon rubbning i den arvsföljd som för närvarande tillkommer nu levande manliga medlemmar av konungahuset.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning om att genom grundlagsändring, utan rubbning av bestående successionsrätt för de tre nu levande prinsarna, möjliggöra arvsrätt till tronen för kvinnliga medlemmar av konungahuset samt rätt för dem att bli förordnade till ställföreträdande regent, ordförande i tillförordnad regering, förmyndare eller medlem av förmyndarregering för omyndig konung, samt

att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 26 januari 1952.

Ingrid Gärde Widemar.

Elis Håstad.
